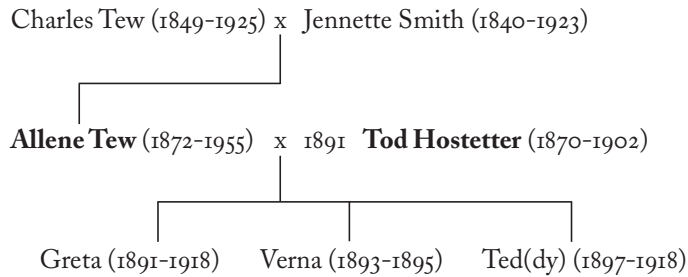

De Amerikaanse prinses

Stamboom

x 1904 **Morton Nichols** (1870-1932)

x 1912 **Anson Burchard** (1865-1927)

Kitty Cobu-Kimball (1897-1977)

Jane Miller-Moinson (1901-?)

Julia Rosewater-Warner (1875-1964)

x 1929 **Henry Reuss** (Heinrich XXXIII

prins Reuss, 1879-1942)

Marlisa (Marie Luise prinses Reuss, 1915-1985)

Heiner (Heinrich II prins Reuss, 1916-1993)

x 1936 **Paul Kotzebue** (Pavlovitch graaf (de)

Kotzebue, 1884-1966)

Annejet van der Zijl

De Amerikaanse prinses

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij

*Voor Sefanja Nods,
in vriendschap*

Copyright © 2015 Annejet van der Zijl
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's
Uitgeverij BV, Spui 10, 1012 WZ Amsterdam.

Omslag Brigitte Slangen
Omslagbeeld Frances Benjamin Johnston/Library of Congress
Foto auteur Anja van Wijgerden
Kaart Yde Bouma

ISBN 978 90 214 0073 0 / NUR 301/320
www.querido.nl
www.annejetvanderzijl.com

*Wij beschouwen deze waarheden als vanzelfsprekend:
dat alle mensen als gelijken worden geschapen, dat
zij door hun schepper met zekere onvervreembare
rechten zijn begiftigd, dat zich daaronder bevinden
het leven, de vrijheid en het nastreven van geluk.*

Thomas Jefferson, *Declaration of Independence*,
4 juli 1776

*Het leven kan alleen achterwaarts begrepen worden,
maar het moet voorwaarts worden geleefd.*

Søren Kierkegaard, *Die Tagebücher 1834-1855*

*Wij zijn allemaal slechts mens geworden in de mate
waarin we van mensen hebben gehouden en in de
gelegenheid waren van ze te houden.*

Boris Pasternak

Inhoud

Proloog <i>De Blauwe Kamer</i> I	9
1 De blokhut van oom George	11
2 Het glinsterend paradijs	26
3 De Mazzelkoning	51
4 New York, New York	68
5 Het gelukkige eiland	84
6 Hondengevecht	98
7 Het verminkte hart	117
8 De Amerikaanse prinses	133
9 De vijfde man	155
10 De peetmoeder	172
11 <i>Oceans of love</i>	192
12 Hoe niet dood te gaan	210
Epiloog <i>De Blauwe Kamer</i> II	229
Gedachten bij dit boek	235
Bronnen	241
Noten & vertalingen	255
Personenregister	267
Fotoverantwoording	277

Proloog

De Blauwe Kamer I

winter 1954-1955

Stel je voor: een oude vrouw en de zee.

De vrouw was oud, en geen schim meer van de schoonheid die ze ooit was geweest. De zee was koud en wild en leek in niets op de blauwe idylle van de zomer. En het huis waar ze verbleef was ooit gebouwd als vakantieverblijf en helemaal niet geschikt om er de winter in door te brengen – laat staan om er ziek te zijn, of om er te sterven.

Ouderdom en ziekte zijn slopers van individualiteit. Zoals baby's op elkaar lijken, gaan mensen dat aan het eind van hun leven ook doen. Alleen degenen die blijven waar ze opgroeien, ontsnappen nog enigszins aan dit lot. Tenminste, zolang er nog mensen om hen heen zijn die weten hoe ze ooit, in de bloei van hun leven, waren. Maar deze vrouw was niet gebleven waar ze was geboren. Integendeel. Ze had zich juist, door het lot, door haar onrust of door een combinatie van de twee, voort laten jagen over de wereld. En nu was ze aangespoeld in een rammelend en tochtig zeepaleis aan de andere kant van de aardbol en was er niemand meer die kon getuigen van haar jeugd of van haar schoonheid, van haar eerdere levens en lief-

des, van haar doden of van die fantastische, dramatische, veelkleurige film die haar leven was geweest.

Dag en nacht beukten de golven tegen de rotsen onder het huis. En boven, in de Blauwe Kamer, woedde, even onstuimig en hardnekkig, de ziekte. Langzamerhand kromp het leven ineen tot een kwestie van maanden, weken, dagen; de volgende minuut, de volgende ademtocht. Zolang ze maar bleef ademen, leefde ze nog. Zolang ze 's nachts wakker werd en de zee hoorde, was ze er nog.

Eigenlijk bestond degene die ze écht was nu alleen nog maar in het stapeltje vergeelde foto's naast haar bed. En in haar herinneringen, ronddansend tussen de aanstormende en weer wegebbende golven van zee en pijn; opflakkerend in de vlammen van het haardvuur, dat die laatste maanden dag en nacht aan gehouden werd. Want als je geen toekomst meer hebt, wat blijft er anders over dan dromen van het verleden?

De blokhut van oom George

Groen – dat was de kleur van het landschap van Allenes jeugd. Van het tere groen in de lente, als de jonge blaadjes zich als vitrage over de bomen uitspreiden, tot het donkere, zware groen van het gebladerte in de nazomer. Van het felle groen van de beuk tot het grijzige blauwgroen van de spar, met daartussen de weer heel andere tinten van kastanjes, esdoorns, kersen en walnootbomen, berken – het geheel als één natuurlijk arboretum gedrapeerd over de heuvels rond het Chautauquameer. Tot die bomen in de herfst, bijna van de ene dag op de andere, collectief uitbarstten in een feest van rood, oranje en geel, om vervolgens te verschrompelen in de vrieskou die inviel vanuit Canada en de donkere winterstormen die kwamen aanjagen over de grote watervlaktes van het Eriemeer.

Dan staken alleen de toppen van al die bomen nog uit boven de metersdikke lagen sneeuw. Het meer verstarde tot een stille zwarte spiegel en de heuvels verwerden tot een landschap in zwart-wit, met slechts het felle rood van een wegschietende vos om de mensen eraan te herinneren dat er nog kleur bestond. En dan werden de vuren in de onder hun dikke

sneeuwdekens weggedoken huizen dag en nacht brandende gehouden, om het de bewoners mogelijk te maken de strenge winters hier in het noorden van Amerika te kunnen overleven.

En met dat vuur begon het verhaal van Allene Tew en haar familie in Jamestown. En, bijna tegelijkertijd, dat van het plaatsje zelf. Want de Tews behoorden tot de pioniers, tot de eerste jonge avonturiers die het aandurfdën om hun toekomst te bouwen in de toen nog ondoordringbare en gevaarlijke wildernis rond het meer.

Het allereerste begin werd gelegd door zes huifkarren en één familie, Prendergast geheten. In 1806 trokken ze, inclusief kinderen en aanhang in totaal negenentwintig man sterk, weg uit Rensselaer County, een streek in het oosten van de staat New York, om op zoek te gaan naar nieuwe kansen en vooral naar vruchtbare, nog niet door anderen geclaimde grond. Eigenlijk waren de Prendergasten van plan door te reizen naar de grote lege vlaktes van Kansas en Nebraska, waar grond gratis werd weggegeven aan hen die de volharding hadden om zich daar vijf jaar lang in leven te houden.

Onderweg pauzeerde het gezelschap echter bij een prachtig gelegen, langwerpige meer in Chautauqua County. Ze werden aangesproken door een agent van de Holland Land Company, een Nederlands bankconglomeraat dat hier enkele jaren eerder meer dan drie miljoen *acres*, meer dan een miljoen hectare, had gekocht en het nu in delen aan pioniers trachtte te slijten.

‘Kijk,’ zei de agent, ‘kijk om je heen: dit is the paradise of the New World.’

En inderdaad, de Schepper had wel bijzonder Zijn best gedaan op dit stukje van de wereld. De heuvels om het meer wa-

ren groen en vruchtbaar, zonder de moerassen of kale bergmassieven die in andere streken vaak zulke hinderpalen vormden. De zomers waren nat en warm, perfect voor de landbouw. Het achttien mijl lange Chautauquameer zelf zat barstensvol vis, vooral snoek en baars. En in de onontgonnen wildernis eromheen wemelde het van de pelsdieren en allerlei eetbaar wild, zoals bevers, beren, otters, vossen, wolven en herten, zelfs wilde katten en panters. Wat betreft vogels was dit gebied al helemaal ongeëvenaard; vooral in het najaar werd het zicht op het water je bijna ontnomen door de talloze fladderende troepen eenden, kraanvogels, reigers en zwanen.

En dus veranderde de familie uit Rensselaer County haar plannen. De huifkarren werden verankerd, de handtekeningen gezet. In totaal kochten de Prendergasten 3337 acres, bijna 1400 hectare, aan de noordkant van het Chautauquameer om er hun nieuwe leven op te bouwen.

Het was hun jongste zoon, James Prendergast, die enkele jaren later, op zoek naar een stel weggelopen paarden, een vlak stuk grond ontdekte rond stroomversnellingen in de Chadakoinrivier, zo'n drie mijl ten zuiden van het meer. Met zijn achttien jaar was hij nog minderjarig, maar al net zo ondernemend als de rest van zijn familie, en hij liet een oudere broer duizend acres kopen voor twee dollar per stuk. In de zomer van 1811 bouwde James samen met een knecht een door water aangedreven houtmolen boven de rivier, met daarnaast een blokhut, waar hij ging wonen met zijn jonge vrouw Nancy. De houthakkers die voor hem werkten bouwden hun eigen, nog primitievere blokhutjes eromheen.

Daarmee was – want zo simpel ging dat in deze jaren in Amerika – de geboorte van Jamestown een feit.

*

Gemakkelijk was het niet, in het begin. Het leven in de wildernis was hard en gevaarlijk, niet alleen vanwege de beren en andere wilde beesten, maar ook vanwege de nog altijd rondzwervende nazaten van de Iroquois en Seneca, woeste en om hun wreedheid bekendstaande indianenstammen. Dit gebied was hun domein geweest totdat ze in de achttiende eeuw door Franse kolonisten waren verdreven.

De winters waren lang en eenzaam en brachten weer nieuwe gevaren met zich mee – zo werd het hele kampement inclusief molen tot twee keer toe door brand verwoest. Maar de pioniers waren jong en vastberaden en bouwden hun minidorpje aan de Chadakoinrivier iedere keer weer van de grond af aan op. Twee broers van James organiseerden een provisorisch en onregelmatig bevoorraad kruidenierszaakje, een veteraan uit de Onafhankelijkheidsoorlog bouwde een pottenbakkerij annex taverne, een timmerman uit Vermont improviseerde een timmermanswerkplaats, en kort daarop arriveerden ook de gebroeders Tew, die een stukje grond leegkaptten en er een smederij op zetten.

George en William Tew waren eveneens afkomstig uit Rensselaer County. Via brieven die de Prendergasten aan de achterblijvers hadden geschreven, waren ze geattendeerd op het veelbelovende nederzettinkje diep in het bos. George was eenentwintig jaar oud en was smidsknecht van beroep. Zijn vier jaar jongere broer William was opgeleid als schoenlapper, maar beheerste ook nuttige vaardigheden als spinnen, naaien en meubels maken.

Terwijl de Tew-broers hun blokhut bouwden, temden de

houthakkers, meter voor meter, boom voor boom, het woud. Dag aan dag klonk het geluid van hakken en zagen, af en toe onderbroken door geschreeuw, gekraak en de allerlaatste zucht van de zoveelste woudreus die omver werd gehaald. Nadat de bomen ontdaan waren van zijtakken en schors, werden ze via de rivier naar de molen gebracht en daar tot balken en planken verzaagd. Vervolgens werd het hout samen met andere handelswaar, zoals pelzen, gezouten vis en ahornsiroop, met kano's of *keelboats* – lange, met stokken voortgeduwde vaartuigen – vervoerd naar de grote steden aan de rivieren in het zuiden.

Voor de terugweg werden de boten volgeladen met alles waar de bosbewoners behoefte aan hadden en wat ze niet zelf konden maken, zoals gereedschap en spijkers, spek, suiker, zout en gedroogd fruit. Ook tabak en vele flessen Monongahela Rye, de berucht stevige whiskey die gemaakt werd bij Pittsburgh, ontbraken niet. Evenmin als nieuwe potentiële inwoners, enthousiast gemaakt door de verhalen van de James-towners.

James Prendergast had zijn grondgebied inmiddels verdeeld in *lots*, stukken grond van 50 bij 120 voet, die hij voor vijftig dollar per stuk aan nieuwkomers verkocht. Over de Chadakoin werd een primitieve brug gebouwd en het dwars op de rivier liggende zandpad kreeg de voor de hand liggende naam Main Street, Hoofdstraat. De kruisende karrensporen ter linker- en rechterzijde werden, al even prozaïsch, First Street, Second Street enzovoort genoemd.

Aanvankelijk functioneerde James als rechter, postmeester en onofficiële burgemeester, maar toen het inwonertal van zijn blokhuttendorp in 1827 de vierhonderd overschreed, organi-

seerden de inwoners de eerste verkiezing voor een dorpsbestuur. Smid George Tew was een van de weinige inwoners van het plaatsje die de kunst van het lezen en schrijven machtig was. Hij werd tot dorpsklerk gekozen. Zijn eerste taak was het op papier vastleggen van de rechten en plichten van zijn dorpsgenoten. Broer William werd benoemd tot tweede man bij de brandweer, de eerste collectieve taak die het kersverse bestuur op zich nam.

*

In de jaren die volgden groeide de nederzetting onstuimig. De industriële revolutie woei over de wereld en pakte vooral gunstig uit voor eerder onaantrekkelijke gebieden als deze, waar bossen voor ongelimiteerde hoeveelheid brandstof zorgden en de vele rivieren en riviertjes voor een natuurlijk transportnetwerk. De komst van de stoomboot maakten de kano's en de keelboats overbodig en zorgde voor geregelde verbindingen met de buitenwereld, iets wat de aantrekkingskracht van het bosdorp nog verder vergrootte.

Op de leeggekapte plekken tegen de heuvels vestigden zich nu ook boeren – veelal Scandinaviërs, die van huis uit bestand waren tegen het isolement, de primitieve omstandigheden en de lange winters in dit nog altijd woeste land. Zij introduceerden veeteelt, fruitboomgaarden, bijenkasten, tabaksplanten en de kunst van de houtbewerking. Na verloop van tijd verrezen er zelfs heuse meubelfabriekjes op het vlakke land beneden bij de rivier, dat om onduidelijke redenen Brooklyn Square was genoemd en zich had ontwikkeld tot het commerciële hart van Jamestown.

George Tew, ondertussen, beviel zijn functie als dorpsklerk zo goed dat hij het gezwoeg in de roetige en hete smidse eraan gaf en in de leer ging bij de enige advocaat in de wijde omgeving. Na enkele jaren als diens partner gefunctioneerd te hebben, werd hij in 1834 verkozen tot County Clerk, een van de belangrijkste bestuursfuncties in de streek. Dat betekende dat hij en zijn vrouw en kinderen verhuisden naar het ambtenarenstadje Mayville, aan de noordpunt van het Chautauqua-meer.

De smederij op de hoek van Main en Third Street bleef achter in de eeltige handen van broer William, die inmiddels ook een gezin had gesticht. Ook verder hoefde hij zich niet eenzaam te voelen: zowel vader Tew als zijn vijf zussen hadden zich vanuit Rensselaer County in Jamestown gevestigd. Want de zaken gingen goed – zo goed dat William in 1847 kon verhuizen naar een stenen huis annex winkel en werkplaats op de hoek van Main en Second Street, vlak bij Brooklyn Square. Hij nam een van zijn zwagers erbij als partner, huurde een knecht in voor het zware werk en herdoopte de smederij in het deftig klinkende W.H. Tew's Copper, Tin and Sheet Iron Factory and Stove Store. Zijn vrouw kreeg een Duits dienstmeisje om haar bij te staan in het drukke gezin met zes kinderen.

Later zou de man die Allenes grootvader zou worden in een almanak geprezen worden om zijn 'high character'. William Tew was, aldus zijn biograaf, een trouw familieman, een overtuigd republikein en een toegewijd lid van de presbyteriaanse kerk. Daarnaast was hij de oprichter van de eerste geheelonthoudersvereniging van Jamestown. Om voor de hand liggende redenen minder bekend was de actieve rol die hij speelde in de

Underground Railroad, een burgernetwerk dat ontsnapte slaven van de plantages in het Zuiden naar Canada smokkelde.

Als een van de weinige middenstanders adverteerde William zelfs openlijk in de *Liberty Press*, de krant van de antislavernijbeweging, die vooral sinds de verschijning van *De negerhut van Oom Tom* in 1852 grote aanhang had verworven onder de ontwikkelde burgerij in Noord-Amerika. Geheel gevaarloos waren dit soort activiteiten niet: er stond duizend dollar boete plus gevangenisstraf op het helpen van vluchtelingen, en slavenhouders kwamen hun weggelopen bezit desnoods tot in Jamestown opsporen en opeisen. Maar de voormalige schoenlappersknecht was intussen een gezeten en algemeen geacht burger: hij kon zich de luxe van principes veroorloven.

*

De ster van Williams broer George steeg zelfs tot nog grotere hoogtes. Hij had het provinciaal bestuur al snel weer achter zich gelaten en maakte als directeur van de Silver Creek Bank nu deel uit van het meest invloedrijke groepje *movers and shakers* in Chautauqua County. En datgene waar deze zakenmensen het hardst voor lobbyden, was de aansluiting van hun regio op het spoorwegennet, dat zich in deze jaren als het web van een dronken spin over de kaart van Noord-Amerika uitbreidde.

En met resultaat. Op 25 augustus 1860 zagen de Jamestowners een schouwspel dat ze hun leven lang niet meer zouden vergeten. In de woorden van de dolenthousiaste verslaggever van de *Jamestown Journal*: 'Het eerste ijzeren paard dat zich ooit verwaardigde ons stadje aan te doen, reed majestueus over de brug van de Hoofdstraat.'

In feite was het maar een klein treintje dat die dag het nog zeer provisorische stationnetje van Jamestown kwam binnen geboemeld, maar een groot wonder was het toch. Via de Atlantic and Great Western Railroad lag er nu een rechtstreekse verbinding met steden als New York, Chicago en Pittsburgh. Letterlijk binnen één levensspanne was het primitieve, slechts per paard of kano bereikbare blokhuttendorpje uitgegroeid tot een stad van de wereld.

De spoorlijn gaf vleugels aan de houtbewerkingsindustrie en meubels uit Jamestown werden al snel in de hele Verenigde Staten een begrip. Ook de textielindustrie floreerde en alsof de goden de inwoners nog niet gunstig gezind genoeg waren, kregen ze er ook nog een lucratief en geheel gratis exportproduct bij in de vorm van grote ijsblokken, die 's winters uit het bevroren Chautauquameer werden gehakt en per trein naar reusachtige ijshuizen in de grote steden werden vervoerd. Daarmee speelde het meer indirect een rol in de revolutie die de introductie van gekoelde etenswaren in de keuken veroorzaakte, en het grote succes dat Amerika daarmee kreeg op de mondiale voedselmarkt.

Even leken politieke ontwikkelingen nog een struikelblok te worden in Jamestown's succesverhaal, want in april 1861 brak na jaren van oplopende spanningen tussen de noordelijke en de zuidelijke staten de Amerikaanse Burgeroorlog uit. De ideologische aanleiding was de slavernij, maar in feite draaide het conflict, zoals zo vaak het geval is bij oorlogen, vooral om de vraag wie de economische en politieke macht in handen had. En dat waren de noordelijken. Nadat ze aanvankelijk de onderliggende partij waren geweest, wisten ze in 1863 tijdens de drie dagen durende veldslag bij Gettysburg de kansen te keren.

Op 9 april 1865 was de eindoverwinning een feit. De slavernij werd afgeschaft en de zuidelijke staten raakten een groot deel van hun economische bestaansrecht en politieke slagkracht kwijt. De inkt op de capitulatieovereenkomst was nog maar nauwelijks droog of de economie in het Noorden bloeide alweer als nooit tevoren. Het bankwezen, dat de militaire inspanningen had gefinancierd, had uitstekende zaken gedaan tijdens de oorlog en de nog altijd ondernemende George Tew zette samen met zijn vijf volwassen zonen een eigen bank op. The Second National Bank of Jamestown maakte de voormalige smidsknecht op zijn oude dag tot een van de rijkste mannen van Jamestown. Hij was des te invloedrijker omdat zijn zonen er elk voor zich in slaagden te trouwen met meisjes uit de meest prominente families van de streek, zoals de Prendergasten.

Al even succesvol in werk en huwelijk was Harvey, de oudste zoon van William Tew. Na zeventien jaar bij zijn vader in de zaak te hebben gewerkt, stichtte hij in 1870 een rubberfabriek met zijn zwager, Benjamin F. Goodrich. Naar verluidt was het duo op het idee gekomen door de grote branden die het nog steeds grotendeels uit houten gebouwen bestaande Jamestown bleven teisteren en soms complete buurten wegvaagden. In de winter stond de brandweer keer op keer machteloos omdat het bluswater bevroor in de leren slangen. De ontdekking dat water in rubberen slangen wél vloeibaar bleef, maakte het fortuin van Harvey en zijn zwager, en vormde de basis van een bedrijf dat zou uitgroeien tot een van 's werelds grootste bandenproducenten.

*

Eigenlijk was er maar één Tew die niet moeiteloos in de succesvolle voetsporen van de eerste generatie volgde. En dat was de man die Allenes vader zou worden: Charles, de jongste zoon van William. Hij was in 1849 geboren als laatste mannelijke telg van de tweede generatie en het lijkt net of de beschikbare voorraad ambitie en energie bij hem simpelweg op was geweest. Want terwijl zijn neven en zijn broer op hun vijftiende allang bij hun vaders in de zaak werkten, zat Charles op die leeftijd nog in de schoolbanken. En terwijl zijn neven stuk voor stuk sociaal profijtelijke huwelijken sloten, trouwde Charles in 1871 met Jennette Smith, de negen jaar oudere dochter van een plaatselijke stalhouder, die ook als koetsier en postbode fungeerde. Niet alleen was deze schoonvader sociaal gezien bepaald beneden de stand van de familie Tew, hij was ook nog eens een zuiderling, afkomstig uit Tennessee.

Kennelijk was het jonge stel zich hun status als de wat minder geslaagde tak van de familie wel degelijk bewust, want meteen na hun huwelijk vestigden Charles en Jennette zich op het dunbevolkte platteland van Wisconsin, waar voor aspirant-boeren nog altijd gratis grond te verdienen was. Hier, in het dorpje Janesville in Rock County, werd op 7 juli 1872 Allene geboren. Het was een ongebruikelijke naam en waarschijnlijk een chiquer klinkende variant op het Ierse 'Eileen'.

Charles bleek niet bepaald uit pioniershout gesneden en al snel keerde het jonge gezin weer terug naar Jamestown, waar ze introkken in de stalhouderij van Jennettes vader aan West Third Avenue. Charles' vader William had zijn zaak aan Main Street inmiddels verlaten om na het overlijden van zijn broer George diens plaats als president van de familiebank over te nemen. Zijn kachel- en ijzerwareenzaak vertrouwde hij toe aan

zijn dochter, die met zijn voormalige knecht was getrouwd. Voor Charles werd een niet al te veeleisend baantje gevonden als *assistant cashier* in de familiebank.

En zo bracht Allene de eerste jaren van haar leven door in de rumoerigheid en de paardenlucht van een stalhouderij in het centrum van Jamestown, en niet zoals haar vele nichtjes in een dure villa aan de lommerrijke rand van de stad. Pas later, toen haar grootvader William zich uit de bank terugtrok en verhuisde naar een vrijstaand huis aan Pine Street, besloot hij zijn jongste zoon en diens gezin naast zich te laten wonen en kreeg ze een wat aanzienlijker adres.

Dat ze enig kind zou blijven – een uitzonderlijk fenomeen binnen een kinderrijke clan als de Tews – was op dat moment wel duidelijk. Even duidelijk was het feit dat haar vader het nooit veel verder zou schoppen dan kassier en dat hij, als enige van de tweede generatie Tew-mannen, nooit bejubeld zou worden in de almanakken waarin in deze jaren de prominente burgers van de streek werden geportretteerd.

*

Op 4 juli 1876 vierde Amerika zijn eeuwfeest als onafhankelijke natie. En vieren deden de Amerikanen, want zelden had een land zijn inwoners zoveel kansen geboden als de Verenigde Staten op dat moment. Er was een gigantisch, nog steeds grotendeels maagdelijk land vol waardevolle hulpbronnen als hout, rivieren en erts. Nieuwe technologieën en uitvindingen waren aan de orde van de dag en er heerste een bijna ongeëvenaarde mentaliteit van ambitie en durf. Alles leek samen te spannen om de Amerikanen niet alleen hun in de grondwet

vastgelegde 'recht op leven, vrijheid en het nastreven van geluk' te geven, maar hun dat geluk ook daadwerkelijk mogelijk te maken.

Het continent barstte dus zo ongeveer uit zijn voegen van feestvreugde en Jamestown deed daar niet voor onder. 'We will celebrate!' kondigde de plaatselijke krant al maanden van tevoren aan. Het stadje werd opgedirkt als een fabrieksmeisje voor haar trouwdag, en op de grote dag zelf trok een onafzienbare parade van muziekbands, de brandweer en sportverenigingen onder de met bloemen versierde erebogen door de stad. Overal waren concerten, dansfeesten, picknicks en concerten, en 's avonds knalde een groot vuurwerk boven het Chautauquameer het land zijn volgende eeuw in. 'How we celebrated', verzuchtte de *Jamestown Journal* de volgende dag. 'Twenty thousand people come to the front – and go home happy!'

Toen in de volgende jaren nieuwe uitvindingen als de verbrandingsmotor en de grootschalige toepassing van staal de tweede industriële revolutie inluiden, was de welvaartsgroei in het noorden van Amerika helemaal niet meer te stuiten. Het aandeel van de Verenigde Staten in de wereldwijde industriële productie groeide naar dertig procent, al bijna net zoveel als het voormalige moederland Engeland, dat zich tot dan toe de onbetwiste economische wereldleider had gewaand.

De Amerikanen, die vóór de Burgeroorlog voor veel gebruiksgoederen nog afhankelijk waren geweest van import uit Europa, begonnen nu zelfs producten tegen concurrerende prijzen terug naar de Oude Wereld te exporteren. Ondernemers maakten, nog ongehinderd door beperkende factoren als

inkomstenbelastingen of handelswetten, in luttele jaren ongekende fortuinen. Afkomst was onbelangrijk geworden – alleen individuele ambitie, slimheid en lef telden nog. Het aantal miljonairs groeide in enkele decennia van twintig- naar veertigduizend. De Amerikaanse bevolking verdriedubbelde tussen 1865 en 1900, maar werd als geheel maar liefst dertien keer zo rijk.

Alles leek en was mogelijk in deze *Gilded Age*, de Klatergouden Eeuw, zoals schrijver Mark Twain dit tijdperk van nationale expansie en ongebreideld optimisme doopte. Paupers kwamen in lompjes van de boot uit Europa en werkten zich op tot multimiljonair. Nooit was de zuigkracht van het land van de onbegrensde mogelijkheden op gelukzoekers groter geweest dan nu. Hadden gedurende de eerste helft van de negentiende eeuw al zo'n tweeënhalve miljoen immigranten de oversteek vanuit Europa gewaagd, gedurende de tweede helft zwol de stroom aan tot een duizelingwekkende elf miljoen.

Dus misschien was Allenes vader dan wel niet zo'n succesverhaal als de rest van haar familie, en misschien vonden haar rijke nichtjes en klasgenootjes op de Jamestown Union School dat een reden om haar met enige meewarigheid te behandelen, maar jong als ze was, hield ze haar hoofd hoog. Want op de schaarse jeugdfoto's die van haar bekend zijn, is al te zien dat Allene Tew een fortuin had meegekregen dat voor geld niet te koop was, namelijk schoonheid. Daarbij groeide ze op met iets veel beters dan geërfd geld. Namelijk met een droom – en wel de Amerikaanse droom, waarin je kunt zijn en worden wie je wilt, ongeacht waar je vandaan komt. Waarin je, zoals haar oudoom George en haar grootvader hadden bewezen, kunt beginnen in een primitieve blokhut in het midden van

een vijandige wildernis en eindigen in een marmeren bankgebouw in een bloeiende stad die je, bijna letterlijk met je blote handen, aan het bos hebt ontworpen.